

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 204/2025 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om åtgärder för att motverka arbetslöshet och långtidsarbetslöshet

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 204/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Johan Kvarnström /sd:

När avser regeringen att presentera ett samlat åtgärds paket för att motverka arbetslöshet och långtidsarbetslöshet, hur ämnar regeringen kompensera för borttagandet av alterneringsledighet och vuxenutbildningsstöd, planerar regeringen att förstärka möjligheterna att studera med arbetslöshetsförmån eller att bredda användningen av löne- och sysselsättningsstöd, vilka konkreta åtgärder planeras för att stärka kommunernas roll och resurser i genomförandet av arbetskrafts- och utbildningspolitiken, och ingår bostadspolitiska insatser i regeringens planerade sysselsättningsåtgärder?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Statsminister Petteri Orpos regering genomför på basis av sitt program och det tillväxtpaket som offentliggjordes vid regeringens ramförhandlingar våren 2025 betydande åtgärder som stärker den ekonomiska tillväxten, sysselsättningen och företagandet. Genom regeringens sysselsättnings- och tillväxtåtgärder eftersträvas 100 000 nya sysselsatta. I maj 2025 uppskattade finansministeriet att regeringens sysselsättningsåtgärder har en strukturell effekt på cirka 89 000–90 000 sysselsatta som stärker sysselsättningen. Konjunkturläget inverkar dock på den tidsram inom vilken den fulla effekten av åtgärderna realiserar.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering genomförs en reform av grundskyddet utifrån rekommendationerna och utredningarna i mellanrapporten av kommittén för social trygghet som ska förbättra arbetets lönsamhet, göra den sociala tryggheten smidigare och förenkla förmånerna. Syftet med reformen är att få till stånd ett allmänt stöd som omfattar en grunddel för levnadskostnader, en boendedel för boendet och en behovsprövad del som ett sistahandsskydd. Det allmänna stödet minskar så linjärt som möjligt när förvärvsinkomsterna stiger, varvid det blir lättare att förutse den inkomst som blir kvar av arbetet och det lönar sig att arbeta bättre än för närvarande.

I planen för de offentliga finanserna för 2025–2028 beslöt regeringen att anvisa 10 miljoner euro per år för fortbildning för personer i arbetslivet. Enligt planen för de offentliga finanserna rör det sig om ett system som ersätter stödet för vuxenutbildning och som särskilt är avsett för att tillgodose utbildningsbehoven hos speciallärare och sjukskötare. År 2025 har finansieringen riktats som statsunderstöd till ett pilot- och utvecklingsprojekt där syftet är att utveckla modeller för arbete vid sidan om studier. Pilotprojektet fortsätter och vidareutvecklas även för 2026. Syftet med projekten är också att stärka arbetsgivarnas roll i arbetstagarnas kontinuerliga lärande. I pilotprojekten utvecklas sätten att genomföra studierna i vissa examensutbildningar och behörighetsgivande studier som omfattar obligatorisk praktik. Målet är att studierna ska kunna genomföras så långt som möjligt vid sidan om arbete.

Enligt regeringsprogrammet riktas utbildningsresurserna för kontinuerligt lärande i fortsättningen särskilt till personer som höjer sin utbildningsnivå samt till utbildningar som främjar sysselsättningen till exempel inom branscher med brist på arbetskraft. Till exempel förnyas finansieringsmodellen för yrkesutbildningen och i synnerhet när det gäller vuxna är det skäl att betona att det i finansieringsmodellen skapas incitament som styr studerande att avlägga samlade kompetenser som är mindre än en examen. På detta sätt stärker man förutsättningarna för kontinuerligt lärande och tillgodoser det regionala behovet av arbetskraft.

Mottagare av arbetslöshetsförmån har numera goda chanser att förbättra sin kompetens genom utbildning. Om den arbetssökande har fyllt 25 år kan han eller hon avlägga studier som varar högst sex månader utan att studierna påverkar hans eller hennes rätt till arbetslöshetsförmån. En förutsättning är att studierna ger yrkesfärdigheter eller stöder företagsverksamhet. Avsikten är att denna förutsättning ska tolkas så brett som möjligt. Enligt Arbetskraftsmyndighetens prövning kan arbetslöshetsförmån dessutom betalas till en arbetssökande som fyllt 25 år för att stödja frivilliga heltidsstudier under högst 24 månader. En förutsättning för stödet är att studierna är det mest ändamålsenliga sättet att förbättra den arbetssökandes yrkesskicklighet och möjligheter att få arbete eller behålla sin arbetsplats. Dessutom ska studierna på ett väsentligt sätt förbättra den arbetssökandes möjligheter till sysselsättning på den öppna marknaden.

Bestämmelserna om studier i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) ändrades senast i januari 2023. Då utvidgades möjligheterna att studera utan att förlora arbetslöshetsförmånen bland annat vid en öppen högskola. Avsikten är dock att arbetslöshetsförmånen inte ska utgöra en primär förmån som ersätter studiestödet och tryggar utkomsten under heltidsstudier. De senaste ändringarna av bestämmelserna om studier i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har varit i kraft endast en kort tid och ingen lagberedning i anslutning till de nya ändringarna pågår för närvarande. Vid bedömningen av möjligheten till nya ändringar bör man beakta att dessa skulle medföra direkta kostnader för de offentliga finanserna.

Totalreformen av lönesubventionering trädde i kraft den 1 juli 2023. Arbetskraftsmyndigheterna kan också utnyttja lönesubvention som en stödform för sysselsättning. Kommunerna kan i egen skap av Arbetskraftsmyndigheter besluta om att fördela statsandelen till lönesubvention och annan offentlig Arbetskraftsservice, vilket gör det möjligt att ordna Arbetskraftsservicen flexibelt och i enlighet med de regionala arbetsmarknadsbehoven. Utöver den lagstadgade lönesubventionen utvecklar Arbetskraftsmyndigheterna också regionala verksamhetsmodeller och servicehelheter för stödsysselsättning. Före eventuella nya mer omfattande reformer är det nödvändigt att samla in och utvärdera erfarenheter av lönesubventionsreformen och kommunernas verksamhetsmodeller.

Ansvar för att ordna offentlig arbetskraftsservice överfördes från staten till kommunerna den 1 januari 2025. Kommunerna och de samarbetsområden som kommunerna bildar ansvarar med stöd av självstyrelsen för ordnandet och organiseringen av tjänsterna inom sitt område. Tjänsterna ska planeras och genomföras så att de med avseende på innehåll, kvalitet och omfattning tillgodoser kundens servicebehov. Tjänsterna ska främja likabehandling samt särskilt främja att personer i svag ställning på arbetsmarknaden får arbete.

Kommunerna beviljas en statsandel för ordnande av offentlig arbetskraftsservice. För statsandelarna har i ramarna för statsfinanserna anvisats motsvarande finansiering som skulle ha anvisats i statsbudgeten för ordnande av arbetskraftsservice, om staten fortfarande hade ansvarat för ordnandet av arbetskraftsservicen 2025.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) bereds av arbets- och näringsministeriet. Genom propositionen förenklas den lagstadgade serviceprocessen för arbetskraftstjänster så att den blir mer kundorienterad och individuell än i nuläget, så att resurserna kan allokeras mer ändamålsenligt med tanke på sysselsättningen. För att stärka kommunernas roll har regeringen också vid ramförhandlingarna våren 2025 beslutat att bereda ett försök med att avveckla normer för skötseln av sysselsättningen. Dessutom beslöt regeringen under ramförhandlingarna att utreda metoder för att underlätta anställningen av unga under 29 år före ramförhandlingarna våren 2026.

Byggbranschen är en betydande sysselsättare inom hela nationalekonomin. I det nuvarande konjunkturläget inom bostadsbyggandet har fritt finansierat bostadsbyggande tillfälligt minskat kraftigt. Därför förberedde sig regeringen på bostadsbehovet och efterfrågan på hyresbostäder till skäligt pris genom att kraftigt öka produktionen av statssubventionerade bostäder under föregående år. I regeringens första tilläggsbudgetproposition för 2024 höjdes räntestödsfullmakten från 1,5 miljarder euro till 2,25 miljarder euro. I budgetpropositionen för 2025 ligger räntestödsfullmakten fortfarande på en hög nivå på 1,75 miljarder euro. Höjningen av räntestödsfullmakten gjorde det möjligt att ifjol börja bygga nästan 9 000 statsstödda bostäder till skäligt pris. Regeringen har effektivt utnyttjat möjligheterna för statssubventionerat bostadsbyggande att balansera konjunkturväxlingarna inom bostadsbyggandet, främja sysselsättningen inom byggbranschen och öka utbudet av bostäder till skäligt pris i tillväxtcentra, vilket samtidigt främjar arbetskraftens rörlighet och utbud.

Helsingfors 30.6.2025

Arbetsminister Matias Marttinen